

ÖĞRETİM ELEMANLARININ YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN MATERYALLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ*

The Opinions of Lecturers About The Materials Used in Teaching Turkish For Foreigners

Kübra ŞENGÜL*

*Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Türkçe Eğitimi, Bölümü. kubrasengul23@gmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, yabancılara Türkçe öğretimi çalışmalarını yürüten öğretim elemanlarının yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan materyaller hakkındaki görüşlerini belirlemektir. Araştırma, durum çalışması deseniyle kurgulanmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan çalışmada veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış, betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde yabancılara Türkçe öğretimi çalışmaları yürüten 10 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Araştırmada geçerlik ve güvenilirliği artırmak için uzman görüşüne başvurulmuş ve çalışma doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Öğretim elemanları, yabancılara Türkçe öğretiminde kullandıkları materyallerin çeşitliliği, avantajları, karşılaştıkları sorunlar, kullanım süreci ve yabancılara Türkçe öğretiminde materyal kullanımına yönelik öneriler hakkında görüş bildirmişlerdir.

Araştırmadan elde edilen verilere göre, öğretim elemanlarının yabancılara Türkçe öğretiminde en çok kitap, bilgisayar, defter-kalem-silgi materyallerini kullandıkları ortaya çıkmıştır. Günümüzde yabancı dil öğretimi için çevrimiçi programların ve teknoloji destekli araçların kullanımı her geçen gün artmasına rağmen öğretim elemanlarının geleneksel sınıflarda en sık kullanılan araçlardan vazgeçememeleri onların teknoloji tabanlı materyalleri içselleştiremediklerini göstermektedir.

***Anahtar Sözcükler:** Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, materyal kullanımı, öğretim elemanı görüşleri.*

ABSTRACT

The purpose of this research is to identify the opinions of lecturers about materials used in teaching Turkish for foreigners. The research was built on case study. Data, in which qualitative research techniques were used, were collected through semi-structured interview form and analyzed by descriptive analysis. The sample consisted of 10 lecturers teaching Turkish for foreigners at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University. In order to increase validity and reliability, expert opinions and direct citations were used. Lecturers declared about the variety and usage of teaching materials, advantages, problems and usage process. Research findings indicated that lecturers mostly used books, computer and notebook-pencil-eraser. Although nowadays the usage of online translation programs and technology based tools has increased, it shows that the lecturers' not being able to abandon the usage of the mostly used tools in their traditional classes is their lackness of internalizing the technological materials.

***Keywords:** Turkish teaching as a foreign language, usage of material, lecturers' opinion*

* Bu çalışma 7. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresinde (USBK) sunulan bildirinin genişletilmiş hâlidir.

1. GİRİŞ

Öğretim materyallerinin kullanımı konusu, öğrenmenin doğası üzerine yapılan araştırmalardan sonra daha fazla önem verilen bir konu hâline gelmiştir. Bunun en önemli sebeplerinden biri “Nasıl daha iyi öğrenebiliriz / öğretebiliriz?” sorularına verilen cevapların yaşam ile ilişkili olması, öğretim materyallerinin ise daha etkin bir öğretim gerçekleştirmek için gerekli nitelikleri (birden çok duyuya hitap edebilmeleri ve bireysel özellikleri öne çıkaracak öğrenme ortamlarının hazırlanmasına olanak sağlamaları vb.) bünyelerinde barındırmalarıdır. Çağımızda, öğrenmeden kastedilen, belli davranış kalıpları oluşturmaktan ziyade bireylerin yorumlama, yaratıcı düşünme, yeniden oluşturma, girişimci olma gibi subjektif yapıda davranış geliştirmeleridir. Bu durumda öğrenenlerin ve öğretmenin öğrenme / öğretme sürecinde sahip olmaları gereken özellikler de değişmektedir. Öğrenenler, hayattan kopuk bir laboratuvarında değil yaşamla ilişkili ve tüm duyularıyla etkin oldukları ya da buna imkân tanıyan ortamlarda öğrenme sürecine girmelidir. Öğretmenler ise “öğretme sanatı” ile ilişkili olarak öğrenenin hazır olmasını sağlayacak, merakını ve motivasyonunu artıracak bir stratejiye sahip olmalıdır. Tüm bunlar bir araya geldiğinde öğretim sürecinin salt kitap-defter-kalem ile yürütülmesi hedefe ulaşmak için yetersiz kalmaktadır.

İçinde bulunulan çağda meydana gelen bilimsel ilerlemeler ile bu doğrultuda geliştirilen araçların, eğitimde etkin bir şekilde kullanılması kaçınılmaz hâl almaktadır. “Eğitimde teknoloji entegrasyonu, sadece güncel teknolojilerin edinilmesini değil, aynı zamanda yöntembilimsel, öğretimsel ve kuramsal anlamda çeşitli değişkenlerin göz önünde bulundurulmasını gerektiren karmaşık ve çok boyutlu bir süreç özelliğindedir (Kabakçı-Yurdakul: 2011, 397). Günümüzde öğreticilerin sahip olmaları gereken yeterliklerin neler olması gerektiğine yönelik yapılan araştırmalarda, teknolojik materyal kullanma bilgisi ön plana çıkmakta ve öğreticilerin sahip oldukları teknoloji bilgisini kullanarak öğrencilerin gereksinimlerine uygun yaratıcı ve yenilikçi etkinlikler yürütmeleri gerektiği vurgulanmaktadır (ISTE, 2008). Yabancı dil öğretimi alanında görev yapanların ise dil öğretim sürecini etkili bir şekilde yürütebilmelerinde, dilin doğasını, kültürlerarası ilişkileri, öğrenme alanını ve bilimsel gelişmeleri dikkate almaları gerekmektedir.

Yabancı dil öğretiminin toplumsal-kültürel-bilişsel alanlarla kurduğu birliktelik sığ bir öğretim ortamında başarılı olunamayacağını göstermektedir. Dilin konuşulduğu, kültürün yaşandığı her yer birer dil öğrenme ortamı, bu ortamlarda kullanılan her nesne ise birer öğretim aracıdır. Yanpar-Yelken’e (2012) göre öğretim araçları, tebeşir ve kâğıttan başlayarak bilgisayar ve ilişkili teknolojilere kadar çeşitlilik göstermektedir. Bunlar; öğretim seti, sözlük, yazım kılavuzu vb. kitaplar, gerçek eşyalar / nesnelere, modeller, fotoğraflar, resimler, şekiller ve grafikler, projeksiyon vb. sunu araçları, radyo, ses kasetleri, ses kartı okuyucuları ve CD çalıcıları, mini disk ve ses kartları, teyp bantları / kasetleri / diskleri, pikap diskleri, plaklar, eğitsel radyo yayınları, dil laboratuvarındaki mikrofon, kulaklık vb. işitsel araçlar, telekonferanslar, televizyon, video, kamera, cep telefonu, bilgisayar, internet, etkileşimli beyaz tahta, etkileşimli kalem ekranları, etkileşimli dijital yönlendirme araçları, dijital çerçeveler, çoklu medya kabinleri, kablosuz yazı tahtaları ve yazılımları dil öğretiminde kullanılabilecek görsel, işitsel ve çok duyulu araç ve materyaller olarak karşımıza çıkmaktadır (Şengül, 2014: 229-238). Ancak söz konusu yabancı dil öğretimi olduğunda bunların yanı sıra yöresel kıyafetler, yemekler, yapılar, edebî sanata yönelik eserler, maketler, kuklalar vb. araçlar da dil öğrenme sürecinde etkili birer materyal olmaktadır. Bu materyaller, soyut dil öğelerini somutlaştırmaya, derse olan ilgiyi artırmaya, az sözle çok şey aktarmaya katkı sağlayan en önemli öğretim araçlarıdır. “Sınırlı ders araç-gereçleriyle yapılan yabancı dil öğretimi ise istenilen zamanda istenilen başarıyı sağlayamamaktadır” (Arslan ve Adem, 2010: 83).

Bu nedenle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de çeşitli görsel, işitsel, çok duyulu araçlardan, hedef dilin konuşulduğu kültürel ortamların nesne ve materyallerinden yararlanılmalıdır. Materyaller, hedeflere uygun kullanıldığında ise ders süreci daha verimli ve ekonomik bir zamanda işlenmektedir.

Dil öğretim alanı, sosyal bilimlerdeki diğer disiplinlere oranla bilimsel yeniliklere, teknolojik icatlara (Kartal: 2005, 82) ve toplumsal-kültürel ortamlara daha çok gereksinim duymaktadır. İnsan zihni, insanların dili uygun bir bağlama yerleştirmelerine, dili gerçekçi, doğal ve özerk bir şekilde öğrenmelerine, kendilerinin bilişsel ve duyuşsal öğrenme durumları ile meşgul olmalarına olanak sağladığı için farklı biçimlere, renklere ve bağlamlara sahip olan materyaller (ör.: Resim, karikatür, grafik, tablo vb.), algı üzerinde, sadece kitap kullanarak yapılacak öğretim etkinliklerinden daha fazla etki yaratır. Bu nedenle, Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten uzmanların dil öğretimine dönük etkin araç ve materyal kullanımı konusunda bilgi sahibi olmaları ve seçici davranmaları gerekmektedir (Şengül, 2014: 230). Yabancılara Türkçe öğretiminde hedeflerin ekonomik bir sürede gerçekleştirilmesi ve daha etkili bir öğretimin yapılması için öğretim sürecinde kullanılan etkinlik ve araç çeşitliliği büyük önem taşımaktadır. Alan yazımına bakıldığında, yabancı dil öğretiminde materyallerin değerlendirilmesiyle ilgili Saran ve Seferoğlu (2010), Şahin (2010), Kara (2009), yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ise Doğan (2014), Şengül (2014), Ilgar (2013), Artuç (2013), Sülükçü (2011), Arslan ve Adem (2010) ve Hacıömeroğlu'na (2007) ait çalışmaların olduğu görülmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde amaç, dilin kültürel, toplumsal ve duygusal özellikleriyle birlikte öğretilmesidir. Dilin iletişim boyutunu merkeze koyarak yapılan bir öğretim sürecinde kullanılan materyallerin niteliği, amaca ulaşmada kolaylaştırıcı bir etmen olmaktadır. Bu durumun kuramsal olguları ile uygulama alanında bulunan öğretim elemanlarının görüşleri arasında nasıl bir farkın olduğu ise merak edilen bir konudur. Bu nedenle bu çalışmada yabancılara Türkçe öğretimi yapan öğretim elemanlarının kuramsal bilgiyi ne kadar kullanabildiklerini gösterecek, eğilimlerini ve görüşlerini ortaya koyacak bir çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmüş ve bu durum çalışmanın en önemli gerekçesini oluşturmuştur.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğretim elemanlarının yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan materyaller hakkındaki görüşlerini belirlemektir. Bu görüşler alınırken aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

Yabancılara Türkçe öğretimi çalışmaları sürdüren öğretim elemanlarının,

- 1- Yabancılara Türkçe öğretiminde kullandıkları materyaller nelerdir?
- 2- Materyal kullanmada yaşadıkları zorluklara ilişkin görüşleri nelerdir?
- 3- Materyal kullanmada yaşadıkları kolaylıklara ilişkin görüşleri nelerdir?
- 4- Materyal kullanma süreçlerine yönelik görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın araştırma modeline, çalışma grubuna, verilerin toplanmasına ve verilerin çözümlenmesine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Öğretim elemanlarının yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan materyaller hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. “Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39). Çalışmada desen olarak ise durum çalışması deseni kullanılmıştır. “Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır, ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 77). Öğretim elemanlarının yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan materyaller hakkındaki görüşlerini derinlemesine öğrenmek amaçlandığından araştırma, durum çalışması deseninde yürütülmüştür.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde yabancılara Türkçe öğretimi çalışmaları yürüten 10 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Görüşme yapılan öğretim elemanlarının demografik bilgilerine ilişkin veriler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğretim Elemanlarının Demografik Bilgilerine İlişkin Betimsel Veriler

Cinsiyet	f	%	Eğitim Durumu	f	%	Akademik Yıl	f	%
Kadın	2	20	Yüksek Lisans	1	10	0-5	2	20
Erkek	8	80	Doktora	9	90	5-10	3	30
						10-15	4	40
						15-20	1	10
Toplam	10	100	Toplam	10	100	Toplam	10	100

Tablo 1 incelendiğinde, öğretim elemanlarının 8’inin erkek, 2’sinin kadın; eğitim durumları açısından 9’unun doktora, 1’inin yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Akademik deneyim açısından ise 2’sinin 0-5, 3’ünün 5-10, 4’ünün 10-15, 1’inin ise 15-20 yıllık hizmet süresine sahip oldukları görülmektedir. Bu verilere göre, öğretim elemanlarının öğretim açısından oldukça deneyimli ve alanlarında uzman oldukları anlaşılmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması

Öğretim elemanlarının görüşlerini belirlemek amacıyla, veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu teknikte araştırmacı, görüşme sorularını önceden hazırlamakta ancak görüşme sırasında araştırılan kişilere kısmi esneklik sağlayarak oluşturulan soruların yeniden düzenlenmesine izin vermektedir (Ekiz, 2013). Görüşme formunda yer alan sorulara ilişkin Türkçe eğitimi alanında uzman iki öğretim elemanının görüşüne başvurulmuş, önerilen düzeltme ve eklemelerin yapılmasından sonra görüşme formuna son şekli verilmiştir. Hazırlanan görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretim elemanlarının cinsiyetlerine, eğitim düzeylerine, uzmanlık alanlarına, meslekî hizmet sürelerine ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise aşağıdaki sorulara yer verilmiştir:

1- Yabancılara Türkçe öğretiminde hangi materyalleri kullanmayı tercih ediyorsunuz?

- 2- Yabancılara Türkçe öğretiminde materyal kullanımı, öğrenme sürecini sizce nasıl etkiliyor?
- 3- Materyal kullanımının, yabancılara Türkçe öğretiminde sağladığı avantajları neler?
- 4- Yabancılara Türkçe öğretiminde materyal kullanırken hangi sıkıntılarla karşılaşıyorsunuz?

2.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada, verilerin analizinde nitel analiz yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizde veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu aşamada öğretim görevlilerinin görüşleri, araştırmacı tarafından daha önce oluşturulmuş çerçeveye göre düzenlenmiştir. Bu doğrultuda katılımcılara K1, K2 şeklinde numara verilmiştir. Araştırmanın verilerinin güvenilirliği, bağımsız değerlendirmeciler arası uyum yöntemi ile belirlenmiştir. Veriler iki ayrı puanlayıcının incelemesine sunulmuştur. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması ise Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği Görüş Birliği/Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı X 100 formülü kullanılarak yapılmıştır. Buna göre araştırmanın verilerinin güvenilirliği .96 olarak hesaplanmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Öğretim Elemanlarının Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullandıkları Materyallere İlişkin Bulgular

Öğretim elemanlarının yabancılara Türkçe öğretiminde kullandıkları materyallere ilişkin veriler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullandıkları Materyallere İlişkin Görüşler

Kategori	Kullanılan Materyaller	f
Kod	Kitap	10
	Bilgisayar	10
	Sözlük	6
	Cep Telefonu	4
	Projeksiyon	8
	Kukla	2
	Yiyecek	3
	Akıllı Tahta	1
	Tablet	4
	Maket	3
	Giysi	2
	Defter-Kalem-Silgi	10
	Resim	7
	Gerçek nesnelere	5

Tablo 2'de öğretim elemanlarının yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan materyaller kategorisi altında 14 kod belirlenmiştir. Bunlar; kitap, bilgisayar, sözlük, cep telefonu, projeksiyon, kukla, yiyecek, akıllı tahta, tablet, maket, giysi, defter-kalem-silgi, resim ve gerçek nesnelere. Tablo 2'ye göre katılımcıların hepsi kitap, bilgisayar, defter-kalem-silgi materyallerini kullandığını belirtmiştir. Bu kodlara yönelik K1'in, ve K10'un görüşleri şöyledir:

K1: *Derslerde vazgeçilmeyen, bir başkasını yerine koyamayacağımız materyaller kitaplardır. İyi bir öğretimi derli toplu bulunduğu güzel hazırlanmış kaliteli bir kitapla sağlarız.*

K10: *Materyal denince öyle hiçbir teknolojik araç kalemin, defterin, silginin yerini alamıyor.*

Tablo 2'ye göre, katılımcılardan 8'i projeksiyonu kullandıklarını belirtmiştir. Bu koda yönelik K5'in görüşü şöyledir:

K5: ... sonra şu projeksiyon olmasaydı işler daha zordu. Öğrencilere saatlerce anlatacağım konuyu projeksiyonla yansıtarak bol resimle gösteriyorsun.

Tablo 2'de katılımcıların 7'sinin resimleri kullandığı görülmektedir. Bunlardan K2'nin görüşü şöyledir:

K2: Derse gitmeden önce konuyla ilgili resim bulmaya çalışırım. Resimden yola çıkarak tahmin yürütüyorlar. Öğrenciler daha fazla verim alıyor, kısa sürede anlıyorlar.

Tablo 2'ye göre katılımcılardan 6'sı sözlüğü kullandıklarını belirtmiştir. Bu koda yönelik K9'un görüşü şöyledir:

K9: İşimiz dil öğretmek olunca dilin hazinesini barındıran sözlükler, dersin olmazsa olmaz materyalleridir. Dil öğrenen için de ilk başvuru kaynakları sözlük olmalı.

Tablo 2'de katılımcılardan 5'i gerçek nesnelere kullandıklarını belirtmiştir. Bunlardan K4'ün görüşü şöyledir:

K4: Derste mesela meyvelerin isimlerini öğrenecez. Göttürdüm manava elma, portakal, kivi, vesaire aldım. Yani demem o ki gerçek nesnelere öğrenirler. En iyi materyallerden biridir.

Tablo 2'ye göre katılımcılardan 4'ü cep telefonu ve tableti kullandıklarını belirtmiştir. Bunlardan K3'ün ve K7'nin görüşleri şöyledir:

K3: Cep telefonu çok önemli bir materyal açıkçası. Çünkü öğrencilerin hepsinin sahip olduğu bir teknolojik araç. Bununla daha çok ders dışında öğretim materyali olarak kullandım. Öğrencilerin kelime düzeyini artırmak için haftada birkaç kez mesajlaşıyorduk. Çok da verim aldım.

K7: Yani cep telefonunun şöyle bir özelliği var. Herkes aşına. Görüntüsü var, interneti var. Geçenlerde elektrik gitti. Ondan faydalandım.

Tablo 2'de katılımcılardan 3'ü yiyecek ve maketi kullandıklarını belirtmiştir. Bunlardan K6 ile K8'in görüşleri şöyledir:

K6: Yabancılara Türkçe öğretiminde kullandığım diğer bir materyal de yiyeceklerdir. Bizim öğretimi yaparken yemek kültürümüzü de tanıtmamız lazım.

K8: Hazırladığım ya da ordan burdan topladığım bazı maketler var. Onları derslerde materyal olarak kullandım.

Tablo 2'ye göre katılımcılardan 2'si kukla ve giysileri kullanmaktadır. Bunlardan K2'nin ve K6'nın görüşleri şöyledir:

K2: Açıkçası kukla da iyi oluyor. Geçenlerde hem ödev verdim hazırlanmaları için hem de dekor yaptık. Çok eğlendiler.

K6: Öğrenciler Türkçe öğrenirken Türklerin yaşam biçimlerini de öğrenmek istiyorlar. Örneğin köylerde hanımların giydikleri şalvar, örttükları yazma, ya da bizim eskilerin taktığı kasketler bunları gördüler ve öğrendiler.

Tablo 2'ye göre katılımcılardan 1'i akıllı tahtayı kullanmıştır. Bu koda yönelik K5'in görüşleri şöyledir:

K5: Daha önce akıllı tahtayı da kullandım. Süreci kolaylaştırıyordu.

3.2. Öğretim Elemanlarının Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullandıkları Materyallerin Avantajlarına İlişkin Bulgular

Öğretim elemanlarının kullandıkları materyallerin avantajlarına ilişkin bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullandıkları Materyallerin Avantajlarına İlişkin Görüşler

Kategori	Materyallerin Avantajları	f
Kod	Anlamayı Sağlaması	8
	Öğretimi Hızlandırması	5
	Öğretim Sürecini Sevdirmesi	7
	Kolaylık Sağlaması	9
	Dikkat Çekmesi	6
	Verimli Olması	8

Tablo 3 incelendiğinde, öğretim elemanlarının yabancılara Türkçe öğretiminde kullandıkları materyallerin avantajları kategorisi altında 6 kodun belirlendiği görülmektedir. Bunlar; anlamayı sağlaması, öğretimi hızlandırması, öğretim sürecini sevdirmesi, kolaylık sağlaması, dikkat çekme ve verimli olması kodlarıdır. Tablo 3 incelendiğinde materyallerin avantajları içerisinde katılımcıların 8'i materyallerin anlamayı sağladığını ve materyallerle dersin daha verimli sürdüğünü belirtmektedir. Bunlardan K3'ün ve K4'ün görüşleri şöyledir:

K3: *Bu materyaller öğrencilerin konuyu anlamasını sağlıyor. Yani hedefimize ulaştırıyor.*

K4: *Dersten verim almak mı istiyoruz dersi bu materyallerle zenginleştiririz. Yani kullanınca, verim aldığımızı fark ediyorsunuz.*

Tablo 3'e göre katılımcıların 9'u materyallerin öğretim sürecini kolaylaştırdığını belirtmektedir. Bunlardan K1'in görüşü şöyledir:

K1: *Elbette ki materyallerin en önemli faydası öğretim sürecinde işimizi kolaylaştırmasıdır.*

Tablo 3 incelendiğinde, 7 katılımcı materyallerin öğretim sürecini sevdirdiğini belirtilmektedir. Bunlardan K7'nin görüşü şöyledir:

K7: *Öğrenciler bu materyallerle karşılaşınca severek dersi işliyor.*

Tablo 3'e göre katılımcıların 6'sı materyallerin dikkat çektiğini; 5'i öğretimi hızlandırdığını belirtmektedir. Bunlardan K8'in ve K9'un görüşleri şöyledir:

K8: *Bu materyaller her şeyden önce öğrencilerin dikkatini derse çekiyor.*

K9: *Kullandığımız bu materyaller dersin amacına hızlı bir şekilde ermemizi sağlıyor.*

3.3. Öğretim Elemanlarının Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Kullanırken Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Öğretim elemanlarının yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde materyal kullanırken karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Materyal Kullanımında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler

Kategori	Karşılaşılan Sorunlar	f
Kod	Teknik Arızalar	3
	Öğrenci İlgisizliği	2
	Kullanım Sorunları	4
	Kullanışsızlık	1
	Çeşitliliğin Olmaması	3
	Profesyonel Alt Yapı Eksikliği	7
	Maddi Sıkıntılar	7
	Sorun Yok	1

Öğretim elemanlarının yabancılara Türkçe öğretiminde materyal kullanırken karşılaştıkları sorunlar kategorisi altında 8 kod belirlenmiştir. Bunlar; teknik arızalar, öğrenci ilgisizliği, kullanım sorunları, kullanışsızlık, çeşitliliğin olmaması, profesyonel alt yapı eksikliği, maddi sıkıntılar, sorun yok kodlarıdır. Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların 7'si profesyonel alt yapı eksikliğinin ve maddi sıkıntının materyal kullanmada karşılaştıkları önemli sorunlardan biri olduğunu belirtmiştir. Bunlardan K10'un ve K2'nin görüşleri şöyledir:

K10: *Önemli sorunlardan biri yabancılara Türkçe öğretiminde ele alınan her konunun profesyonel bir destekle öğretim görevlilerine ulaşmaması. Hülâsa neden bu materyallerin bizzat sağlandığı bir teknik yapı olmasın.*

K2: *Bence bu konuda kendimizi daha iyi bir noktaya getiremememizin en önemli nedenlerinden bir maddi sorunlardır.*

Tablo 4'e göre katılımcılardan 4'ü materyal kullanımında sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Bunlardan K6'nın görüşü şöyledir:

K6: *Bazen materyalleri kullanmada sorunlar yaşıyorum. Örneğin bilgisayarı hızlı kullanamama ya da geçen gün cep telefonundan bir dosya indirecektim. Bir türlü yapamadım. Yani kendimden kaynaklanıyordu.*

Tablo 4 incelendiğinde katılımcılardan 3'ünün teknik arızaları ve materyal çeşitliliğinin azlığını sorun olarak belirttiği görülmektedir. Bunlardan K3'ün ve K5'in görüşleri şöyledir:

K3: *Materyalleri kullanırken zaman zaman teknik arızalar yaşıyoruz.*

K5: *Pek çeşit yok. Açıkçası Türkçeyi öğretirken daha çeşitli materyallerin olması iyi olur.*

Tablo 4'e göre 2 katılımcı materyal kullanırken öğrencilerin ilgisiz davranmalarını sorun olarak gördüğünü belirtmiştir. Bunlardan K10'un görüşü şöyledir:

K10: *Materyal derken öğrenciye bakıyorsun başka bir aleme gitmiş ilgi duymuyor.*

Tablo 4 incelendiğinde 1 katılımcı materyallerin kullanışsız olduğunu, 1 katılımcı da sorun yaşamadığını belirtmiştir. Bunlardan K1'in ve K9'un görüşleri şöyledir:

K1: *Bazı materyaller kullanışsız olabiliyor. Yani pek bir işe yaramıyor.*

K9: *Pek bir sorun yaşamadım.*

3.4. Öğretim Elemanlarının Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Kullanma Sürecine İlişkin Bulgular

Öğretim elemanlarının yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde materyal kullanma sürecine ilişkin bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Materyal Kullanma Sürecine İlişkin Görüşler

Kategori	Materyal Kullanım Süreci	f
Kod	Kolay	8
	Kısmen Zor	2

Öğretim elemanlarının yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan materyaller hakkındaki yaklaşımları içerisinde yer alan, materyal kullanım süreci kategorisi altında 2 kod belirlenmiştir. Bunlar; kolay ve zor kodlarıdır. Tablo 5 incelendiğinde katılımcılardan 8'i materyal kullanımının kolay olduğunu 2'si ise kısmen zor olduğunu belirtmiştir. Bunlardan K8'in ve K4'ün görüşleri şöyledir:

K8: *Bunları kullanmak zor değil ki. Her şeyden önce artık bu materyaller gündelik hayatımızın bir parçası oldu.*

K4: *Zaman zaman zor olabiliyor. Örneğin şu tablete alışana kadar biraz zorlandım.*

3.5. Öğretim Elemanlarının Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Kullanma Sürecinde Önerilerine İlişkin Bulgular

Öğretim elemanlarının yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde materyal kullanma sürecindeki önerilerine ilişkin bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Materyal Kullanma Sürecine İlişkin Öneriler

Kategori	Öneriler	f
Kod	Materyaller Arşivlenmeli	6
	Üniversiteden Destek Sağlanmalı	4
	Orijinal Materyaller Üretilmeli	5
	Seminer Düzenlenmeli	2
	Hedeflere Uygun Kullanılmalı	5

Öğretim elemanlarının yabancılara Türkçe öğretiminde materyaller kullanma sürecine yönelik öneriler kategorisi altında 5 kod belirlenmiştir. Bunlar; materyaller arşivlenmeli, üniversiteden destek sağlanmalı, orijinal materyaller üretilmeli, seminer düzenlenmeli, hedeflere uygun kullanılmalı kodlarıdır. Tablo 6 incelendiğinde, katılımcılardan 6'sı materyallerin arşivlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bunlardan K2'nin görüşleri şöyledir:

K2: *Bu işi yapanlar için kullanılan materyallere ait bir veri tabanı yani bir arşiv tutulabilir.*

Tablo 6'ya göre katılımcılardan 5'i orijinal metinlerin kullanılması gerektiğini ve materyallerin hedeflere uygun olarak kullanılması gerektiğini belirtmektedir. Bunlardan K7'nin ve K1'in görüşleri şöyledir:

K7: *Derslerde hep aynı materyaller kullanılınca öğrenci sıkılabiliyor. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanmak için yeni orijinal materyaller tasarlanırsa iyi olur.*

K1: *Materyalin teknolojik özelliklerle dolu olması size iyi bir öğretim yapmada yardımcı olacağı anlamına gelmez illa ki. Önemli olan materyal hedefe uygun mu değil mi.*

Tablo 6 incelendiğinde katılımcılardan 4'ünün materyal kullanımında üniversiteden destek sağlanması gerektiğini 2'si de materyal kullanımı hakkında seminerlerin verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bunlardan K3'ün ve K6'nın görüşleri şöyledir:

K3: *Araştırmacılara, öğretim görevlilerine üniversitenin imkânlarından faydalanmak için destek sağlanabilir.*

K6: *Bizlerin daha etkili olabilmesi için seminerler verilebilir.*

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Öğretim elemanlarının yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan materyaller hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, materyallere yönelik yaklaşımlar içerisinde kullanılan materyaller, materyallerin avantajları, karşılaşılan sorunlar, materyal kullanım süreci ve öneriler ele alınmıştır. Çalışmada öğretim elemanlarının yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde kitap, bilgisayar, sözlük, cep telefonu, projeksiyon, kukla, yiyecek, akıllı tahta, tablet, maket, giysi, defter-kalem-silgi, resim ve gerçek nesnelere kullandıkları belirlenmiştir. Kullanılan materyallere bakıldığında kitap, defter-kalem-silgi ve bilgisayarın ön planda olduğu görülmektedir. Geleneksel sınıflarda öğretmenlerin en çok tahta-kalem-silgiyi kullanmaları onların öğrencilere sürekli bilgi aktarmalarıyla da ilişkilidir. Sürekli bilgi aktarımı ise kısır bir döngü hâlini alan bir öğrenme sürecini doğurmaktadır.

Dilin yaşanılan toplumdan, o toplumun kültürel hayatından bağımsız olmaması, onun ancak bu unsurlarla ilişkili olan çok duyulu, iletişimi sağlayan materyallerle daha etkili öğrenileceğine işaret etmektedir. Günümüzde bunun iyi bir örneklerinden birini “Second Life” adlı program oluşturmaktadır. Bu programda öğrenciler kendi isteklerine göre kendi avaturlarını oluşturarak partnerleriyle yabancı dilde konuşur. Öğretim elemanları bu ve buna benzer programları öğrencileriyle birlikte kullanabilir. Çeşitli bilgisayar programlarının (Elektronik Metin, Hypertext vs.) yabancı dil öğretiminde kullanılabileceği, öğrenciyle etkileşim içerisinde sürdürülen testler ve oyunlarla da derslerde verimin artacağı, derslerin eğlenceli hâle geleceği (Şahin, 2010: 315) alan yazınında belirtilmektedir. Ayrıca salt teknoloji olmadan da yabancılara Türkçe öğretimini etkili hâle getirecek pek çok materyal bulunmaktadır. Yabancılara Türkçe öğretiminde deyim ve atasözlerini öğrenmede daha etkili sonuçlar alabilmek için resimli kartlar kullanılabilir. Konuşma becerisine yönelik olarak ise karaoke, ses kayıt cihazları, vs. kullanılabilir. Söz konusu dil olduğundan dilin iletişimsel boyutu ön planda tutularak öğretim elemanlarının kendi materyallerini hazırlamaları da mümkündür.

Materyallerin avantajlarına yönelik maddelere bakıldığında ise öğretim elemanlarının, materyallerin anlamayı sağladığı, öğretimi hızlandırdığı, öğretim sürecini sevdiğini, kolaylık sağladığı, dikkat çektiği ve verimli olduğu yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. Öğretim elemanlarının çoğu, materyallerin öğretim sürecini kolaylaştırarak dersi daha ekonomik bir süre ve emekle işlemeye katkı sağladığını belirtmiştir. Bu bulgular, öğretim elemanlarının materyal kullanımının kuramsal bilgiyi desteklediğini düşündüklerini ve materyal kullanımına yönelik olumlu görüş geliştirdiklerini göstermektedir.

Alan yazınında yapı, araç, malzeme ve materyal eksikliği nedeniyle programların uygulanmasında önemli aksaklıkların yaşandığından sıklıkla bahsedilmektedir (Er, Biçer ve Bozkırlı, 2012; Kablan, Topan ve Erkan, 2013; Susar-Kırmızı, Akkaya, 2009). Öğretim elemanlarının karşılaştıkları sorunlara bakıldığında, yaşanan en önemli sıkıntıların profesyonel alt yapı eksikliği ve maddi problemler olduğu görülmektedir. Bu konuda, öğretim elemanları, çalıştıkları kurumda kendilerine materyal kullanmaya olanak sağlayacak koşulların ve maddi desteğin sağlanması gerektiği görüşündedirler. Ayrıca, öğretim elemanlarının çoğu, materyal kullanma süreçlerinin kolay olduğunu belirtmiştir. Buradan, öğretim elemanlarının mesleki yeterlilik açısından teknolojik olan ya da olmayan araçları etkili bir şekilde ve kolaylıkla kullanabildikleri anlaşılmaktadır.

Yabancılara Türkçe öğretiminde materyal kullanımının daha etkili olabilmesi için öğretim elemanları yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan materyallerin arşivlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca kullanılan materyallerin hedefe uygun olarak kullanılması ve özgün materyallerin tasarlanması gerektiği belirtilmiştir. İnan'ın (2006) çalışmasında, geliştirilen öğretim materyallerinin basit, sade ve anlaşılabilir, dersin hedef ve amaçlarına uygun, ders konusunu oluşturan, bütün bilgilerle değil, önemli ve özet bilgilerle donatılması gerektiğini belirtmesi, bu görüşleri destekler nitelik taşımaktadır.

5. ÖNERİLER

1. Çalışma doğrultusunda, öğretim elemanlarının kullandıkları materyaller üniversite desteğiyle çeşitlendirilmelidir.

2. Öğretim elemanlarının kullandıkları materyaller, dersin hedef davranışlarını kazandırmaya yönelik seçilmeli ve kullanılmalıdır.

3. Yabancılara Türkçe öğretimi alanında çalışmalar yürütenlerin faydalanabilecekleri materyalleri kullanmaya yönelik bir veri tabanı oluşturulmalıdır.

4. Yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgilenen kuruluşlar, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak materyallerin tasarlanmasına maddi destek sağlamalıdır.

5. Materyal tasarımında ve öğretim elemanlarının bu araçları etkili bir şekilde kullanmasında disiplinler arası bir iş birliği sağlanmalıdır.

6. Dünya genelinde yabancı dil öğretiminde kullanılan materyallerin neler olduğu araştırılarak belirlenen bu araçların yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanımı sağlanmalıdır.

7. Yunus Emre Enstitüsü, Millî Eğitim Bakanlığı, üniversiteler vb. kuruluşlar tarafından, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri yürüten öğretim elemanlarının materyal kullanımı sırasında yaşadıkları sıkıntıları çözmeye ve materyallerin daha etkili kullanılmasını sağlamaya dönük hizmet içi eğitimler verilmelidir.

KAYNAKLAR

Arslan, M. ve Adem, E. (2010). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Görsel ve İşitsel Araçların Etkin Kullanımı. *Dil Dergisi*, 147, 63-86.

Artuç, S. (2013). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Bilişimden Yararlanma: Paragraf Çalışmaları, *International Journal of Language Education and Teaching*, 1, 80-91.

Doğan, Y. (2014). Yabancılara Türkçe Kelime Öğretiminde Market Broşürlerinden Yararlanma, *Journal of Language and Linguistic Studies*, 10(1), 89-98.

Ekiz, D. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Er, O.; Biçer, N. ve Bozkırlı, K. (2012). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İlgili Alan Yazını Işığında Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(2), 51-69.

Hacıömeroğlu, M .S. (2007). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Kiplik Öğretimi Üzerine Materyal Geliştirme*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İlgar, M. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde E-Öğrenim Yoluyla Kelime Öğretimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- İnan, C. (2006). Matematik Öğretiminde Materyal Geliştirme ve Kullanma. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 47-56.
- ISTE (2008). The Iste Nets and Performance Indicators For Teachers (NETS-T). Erişim Adresi: <http://www.iste.org/standards/nets-for-teachers/netsfor-teachers-2008.aspx> Erişim Tarihi: 11 Ocak 2012.
- Kabakçı-Yurdakul, I. (2011). Öğretmen Adaylarının Teknopedagojik Eğitim Yeterliklerinin Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanımları Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 40, 397-408.
- Kablan, Z.; Topan, B.; Erkan, B. (2013). Sınıf İçi Öğretimde Materyal Kullanımının Etkililik Düzeyi: Bir Meta-Analiz Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1629-1644.
- Kara, D. (2009). *Fransızca Öğretiminde İletişim Bilişim Teknolojilerinin Kullanılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kartal, E. (2005). Bilişim-İletişim Teknolojileri Ve Dil Öğretim Endüstrisi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology - TOJET*, 4(4), 82-87. www.tojet.net/articles/4411.pdf (Erişim Tarihi: 01.02.2011).
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis : An Expanded Sourcebook*. (2nd Edition). California : SAGE Publications.
- Saran M. ve Seferoğlu G. (2010). Yabancı Dil Sözcük Öğreniminin Çoklu Ortam Cep Telefonu İletileri İle Desteklenmesi. *H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 38, 252-266.
- Susar-Kırmızı, F. ve Akkaya, N. (2009). Türkçe Öğretimi Programında Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (25), 42-54.
- Sülükçü, Y. (2011). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde (Temel Seviye A1) Bilgisayar Destekli Materyal Geliştirme ve Bunun Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, Y. (2010). Yabancı Dil Öğrenen Öğrencilerin Bilgisayardan Yararlanmalarına İlişkin Görüşleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 307-316.
- Şengül, M. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Kullanımı. İçinde: Abdullah Şahin (Editör), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi -Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler-*. (Sayfa: 227-249), Ankara: Pegem Akademi.
- Yanpar-Yelken, T. (2012). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2014). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.